JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
F. G. JACOBS
14 päivänä huhtikuuta 2005 [1]

1. USA:n entisen valtiovarainministerin, Andrew Mellonin, mukaan "gentlemen prefer bonds". [2] Kreikan pankilla ei kuitenkaan ole tällaista mieltymystä tai ei ainakaan vuonna 1982 ollut niitä: joukkovelkakirjojen osto vapaasti vaihdettavissa olevien drakmojen tilillä olevilla varoilla edellytti erityistä lupaa. Nyt esillä olevassa tapauksessa yhteisöjen tuomioistuimelta tiedustellaan lähinnä sitä, onko tällainen edellytys ristiriidassa ensimmäisen pääomanliikkeitä koskevan direktiivin kanssa. [3] Tähän kysymykseen annettava vastaus riippuu siitä, kuinka nämä joukkovelkakirjat on asianmukaisesti luokiteltava direktiivin yhteydessä.

Yhteisön lainsäädäntö

2. Ensimmäinen pääomanliikkeitä koskeva direktiivi annettiin 11.5.1960. Kreikan oli pantava täytäntöön kyseinen direktiivi päivämäärään 1.1.1981 mennessä eli sen liittymispäivään mennessä.

3. Kyseisen direktiivin ainoassa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää sitä, että pääomat liikkuvat mahdollisimman vapaasti jäsenvaltioiden välillä ja että nämä pääomanliikkeet näin ollen vapautetaan mahdollisimman laajasti ja nopeasti."

4. Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa velvoitettiin jäsenvaltiot yleisesti sallimaan liitteessä I olevassa luettelossa B mainitut pääomanliikkeet. Direktiivin 1 artiklan 1 kohdalla ja 3 artiklan 1 kohdalla on suurelta osin sama vaikutus muiden liitteessä I olevissa luetteloissa A ja C mainittuihin toimiin, joista nyt esillä olevassa asiassa ei ole kyse.

1 — Alkuperäinen kieli: englanti.

2 — Andrew Mellon oli valtiovarainministeri (Treasury Secretary) 1921-1932, ja hän palveli presidenttejä Harding, Coolidge ja Hoover. Lainaus on hänen vastauksensa kysymykseen siitä, mitä mieltä hän oli sijoittamisesta 1920 luvun pörssikuplaan.

3 — Perustamissopimuksen 67 artiklan täytäntöönpanosta annettu ensimmäinen direktiivi (EYVL 1960, 43, s. 921). Se kumottiin perustamissopimuksen 67 artiklan täytäntöönpanosta 24 päivänä kesäkuuta 1988 annetulla neuvoston direktiivillä 88/361/ETY (EYVL 1988, L 178, s. 5) siten, että kumoaminen tuli voimaan 1.7.1990. Jäljempänä tässä ratkaisuehdotuksessa esitetyt lainaukset kyseisestä direktiivistä on suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä ei ole julkaistu suomenkielistä versiota.

5. Direktiivissä ei edellytetty liitteessä I olevassa luettelossa D mainittuja pääomanliikkeitä koskevan luvan antamista tai niiden sallimista. Tällaisiin liikkeisiin sovellettiin ainoastaan direktiivin 4 artiklaa, jossa velvoitettiin rahapoliittinen komitea tarkastelemaan ainakin vuosittain niitä rajoituksia, joita sovellettiin kaikkiin liitteessä I lueteltuihin pääomanliikkeisiin, ja raportoimaan komissiolle niistä rajoituksista, jotka voitaisiin poistaa, sekä 7 artiklaa, jossa velvoitettiin jäsenvaltiot ilmoittamaan komissiolle pääomanliikkeitä koskevista säännöksistä.

6. Liitteessä I on luettelot A, B, C ja D. Jokaisessa luettelossa mainitaan joukko toimien ryhmiä; jokaisessa ryhmässä viitataan yhteen tai useampaan "nimikkeistön nimikkeeseen". Liitteen II otsikkona on "Pääomanliikkeiden nimikkeistö", ja siinä on otsikoita, jotka heijastavat luetteloissa A, B, C ja D lueteltuja pääomanliikkeiden ryhmiä, alaryhmiä ja muita kuvauksia ("nimikkeistö"), joita seuraa joukko selityksiä (jäljempänä selitykset), joissa määritellään tietyt nimikkeistössä käytetyt ilmaukset. Direktiivin 10 artiklassa säädetään, että liitteessä I olevat luettelot muodostavat yhdessä nimikkeistön ja selitysten kanssa direktiivin "kiinteän osan".

7. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo, että nyt esillä olevassa asiassa kyseessä olevat pääomanliikkeet kuuluvat joka liitteessä I olevan luettelon B tai luettelon D alaisuuteen.

8. Luettelossa B (pääomanliikkeet, joiden osalta jäsenvaltioiden on annettava yleinen lupa) mainitaan joukko toimia otsikon "Toimet, jotka koskevat arvopapereita", alaisuudessa, ja näihin kuuluu "Ulkomailla asuvan kotimaisten arvopaperien (lukuun ottamatta sijoitusrahastojen osuuksia), jotka ovat kaupankäynnin kohteena pörssissä, hankinnat ja niiden rahaksi muuttamisessa saatujen varojen kotiuttaminen". Tämän kuvauksen yhteydessä viitataan nimikkeistöön nimikkeeseen IVA. Nimikkeessä IVA olevassa 3 (i) kohdassa mainitaan "Kotimaan valuuttamääräisten —— joukkovelkakirjojen hankinta" ja 4 kohdassa "joukkovelkakirjojen rahaksi muuttamisessa saatujen varojen kotiuttaminen".

9. "Arvopaperipörssissä kaupankäynnin kohteena olevat arvopaperit" määritellään selityksessä seuraavalla tavalla: "Arvopaperit, joiden kauppa on säänneltyä ja joiden hinnat joko virallinen arvopaperipörssi (noteeratut arvopaperit) tai muu arvopaperipörssiin liittyvä elin, esimerkiksi pankkien komitea, (noteeraamattomat arvopaperit) julkaisee säännöllisesti." Joukkovelkakirjat määritellään selityksissä "joukkovelkakirjoiksi, jotka ovat julkisten tai yksityisten elinten liikkeeseen laskemia".

10. Liitteessä I olevassa luettelossa D (pääomanliikkeet, joita jäsenvaltioiden ei edellytetä vapauttavan) mainitaan kolmenlaisia pääomanliikkeitä, joista nyt esillä olevassa asiassa väitetään olevan kyse.

11. Ensinnäkin luettelossa D mainitaan "Lyhytaikaiset sijoitukset rahamarkkinoilla tavanomaisesti kaupankäynnin kohteena oleviin valtion velkasitoumuksiin ja muihin arvopapereihin", ja siinä viitataan nimikkeistön nimikkeeseen VI. Tämän nimikkeen otsikkona on seuraava:

"Lyhytaikaiset sijoitukset rahamarkkinoilla tavanomaisesti kaupankäynnin kohteena oleviin valtion velkasitoumuksiin ja muihin arvopapereihin, jotka ovat

1. kotimaan valuutan määräiset

2. ulkomaan valuutan määräiset".

12. Nimikkeessä VI mainitaan kahdenlaiset pääomanliikkeet: "A. Ulkomailla asuvan lyhytaikaiset sijoitukset kotimaan rahamarkkinoilla ja näiden sijoitusten rahaksi muuttamisen tuottojen kotiuttaminen" ja "B. Kotimaassa asuvan lyhytaikaiset sijoitukset ulkomaisilla rahamarkkinoilla ja näiden sijoitusten rahaksi muuttamisen tuottojen kotiuttaminen", molemmissa tapauksissa joko kotimaan tai ulkomaan valuutan määräisinä.

13. Toiseksi luettelossa D mainitaan "Luottolaitoksissa olevien sekki- ja talletustilien avaaminen ja varojen sijoittaminen niille, sekki- tai talletustilien saldon kotiuttaminen tai käyttö", ja siinä viitataan nimikkeistön nimikkeeseen IX, josta ilmenee, että tähän ryhmään kuuluu ulkomailla asuvien kotimaisissa luottolaitoksissa suorittamat toimet ja että se kattaa sekä kotimaan valuutan että ulkomaan valuutan määräiset tilit ja saldot.

14. Kolmanneksi luettelossa D mainitaan "sellaisten lyhytaikaisten lainojen ja luottojen myöntäminen ja takaisinmaksu, jotka eivät liity liiketoimiin", ja siinä viitataan nimikkeistön nimikkeeseen VIII A(i), josta ilmenee, että "lyhytaikaisia lainoja ja luottoja" ovat yhtä vuotta lyhyemmät lainat ja luotot.

Kansalliset säännökset

15. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin esittää, että kansallisessa lainsäädännössä [4] säädettiin relevanttina ajankohtana kahdenlaisista ulkomailla vakituisesti asuvien nimissä olevista talletustileistä, nimittäin a) ulkomaisista drakmamääräisistä avistatalletustileistä (vapaasti vaihdettavissa olevien drakmojen määräisistä tileistä) ja b) ulkomaisista valuuttamääräisistä avistatalletustileistä.

4 — Rajoitettua konvertointikelpoisuutta koskevan järjestelmän käyttöä Kreikassa koskeva rahapolitiisen komitean päätös 1097/1959 (FEK 109/16.6.1959), joka tehtiin lain 395/1945 3 §:n ja lain 3076/1954 10 §:n nojalla.

16. Vapaasti vaihdettavien drakmojen määräisillä tileillä olevat varat voitiin käyttää ilman erityistä lupaa tiettyihin yksilöityihin ja rajoitettuihin tarkoituksiin. Jos vapaasti vaihdettavien drakmojen määräisiä tilejä käytettiin ilman erityistä lupaa muuhun kuin säädettyihin tarkoituksiin, esimerkiksi pankkien joukkovelkakirjojen ostoon, vastaava drakmamäärä ei enää ollut vapaasti vaihdettava.

Tosiseikat ja esitetyt ennakkoratkaisukysymykset

17. Relevanttina ajankohtana belgialaisella pankilla Banque Artesia (jäljempänä Artesia) oli Ateenan sivutoimipaikassaan vapaasti vaihdettavissa olevien drakmojen määräinen tili.

18. Artesia osti 28.4.1981–30.7.1982 kreikkalaisen yhtiön Elliniki Trapeza Viomichanikis Anaptixeos AE:n (Kreikan teollisuuden kehittämä pankki, jäljempänä ETVA) kyseisenä ajanjaksona liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjoja. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa, että joukkovelkakirjojen juoksuaika oli yksi vuosi niiden liikkeeseen laskemisesta ja että "ne olivat kaupankäynnin kohteena arvopaperipörssissä, koska ne oli noteerattu Ateenan arvopaperipörssissä". Joukkovelkakirjat maksettiin Artesian vapaasti vaihdettavissa olevien drakmojen määräiseltä tililtä.

19. Artesia haki Kreikan pankilta 24.8.1982 lupaa siihen, että tätä tiliä hyvitettäisiin joukkovelkakirjojen rahaksi muuttamisen tuotoilla siten, että se voisi kotiuttaa nämä tuotot Belgiaan. Kreikan pankki kieltäytyi toistuvasti myöntämästä tätä lupaa, kunnes se 24.11.1986 lopultakin antoi luvan. Vaikuttaa siltä, että ainakin yksi niistä syistä, joiden perusteella se eväsi luvan, oli se, että vapaasti vaihdettavissa olevien drakmojen määräisen tilin käyttöön joukkovelkakirjojen alkuperäiseen ostoon ei ollut annettu lupaa; tämän seurauksena kyseinen tili ei enää ollut vapaasti vaihdettavissa.

20. Artesia nosti Kreikan pankkia vastaan kanteen, jossa se vaati vahingonkorvausta luvan epäämisen johdosta menettämistään koroista, ja väitti, että se, että se osti joukkovelkakirjoja, kuuluu ensimmäisen pääoman liikkeitä koskevan direktiivin liitteessä I olevan luettelon B ja liitteessä II olevan nimikkeistön nimikkeen IVA alaisuuteen, joten jäsenvaltioiden olisi ensimmäisen direktiivin 2 artiklan mukaan pitänyt antaa lupa siihen.

21. Polimeles Protodikio (ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin), Ateena, ratkaisi asian Artesian eduksi. Efeteio (muutoksenhakutuomioistuin), Ateena, hyväksyi Kreikan pankin valituksen. Tämän tuomion kumoamista koskevan valituksen perusteella Arios Pagos Athinonin (korkein oikeus, Ateena) ensimmäinen jaosto ratkaisi asian Artesian eduksi enemmistön äänin. Asia siirrettiin korkeimman oikeuden täysistunnon ratkaistavaksi, ja täysistunto kumosi yksimielisesti muutoksenhakutuomioistuimen tuomion sillä perusteella, että joukkovelkakirjojen hankinta oli liitteessä I olevassa luettelossa

B ja nimikkeessä IVA tarkoitettu pääomanliike. Niinpä korkein oikeus palautti asian muutoksenhakutuomioistuimelle asian ratkaisemista varten. Muutoksenhakutuomioistuin määritteli Artesian kärsimän vahingon määrän ja pysytti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion.

22. Kreikan pankki on valittanut muutoksenhakutuomioistuimen tuomiosta korkeimman oikeuden ensimmäiseen jaostoon, joka on lykännyt asian ratkaisua ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kysymykset:

"1) Ovatko kreikkalaisen pankin, olipa se valtion omistuksessa tai ei, vuonna 1982 liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat, joiden juoksuaika on yksi vuosi niiden liikkeeseen laskemisesta ja jotka ovat kaupankäynnin kohteena pörssissä, johon ne on listattu, ensimmäisen pääomanliikkeitä koskevan direktiivin liitteessä I olevassa luettelossa D ja liitteessä II olevan nimikkeistön nimikkeessä VI tarkoitettuja 'lyhytaikaisia sijoituksia rahamarkkinoilla tavanomaisesti kaupankäynnin kohteena oleviin valtion velkasitoumuksiin ja muihin arvopapereihin'?

2) Kuuluuko se, että tällaisten joukkovelkakirjojen hankintaan käytettiin belgialaisen ostajan tilillä, joka on Kreikan valuutan määräinen mutta vapaasti vaihdettavissa ulkomaan valuutaksi, olevia varoja, kyseisen direktiivin liitteessä I olevan luettelon D ja liitteessä II olevan nimikkeistön nimikkeen IX alaisuuteen?"

23. Artesia, Kreikan pankki, Kreikan hallitus ja komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia, ja ne kaikki ovat olleet edustettuina suullisessa käsittelyssä.

Aiempi oikeudenkäynti

24. Komissio aloitti 1985 jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn Kreikkaa vastaan näiden samojen tosiseikkojen perusteella, joista on kyse nyt esillä olevassa asiassa. [5] Komissio väitti ensinnäkin, että Kreikka ei ollut pannut täytäntöön ensimmäistä ja toista pääomanliikkeitä koskevaa direktiiviä, [6] ja toiseksi, että evätessään Artesialta (tuolloin Banque Paribas) luvan kotiuttaa tai siirtää vapaasti vaihdettavissa olevan valuutan määräiselle tilille ETVA:n joukkovelkakirjoihin sijoitettujen varojen rahaksi muuttamisen tuottoja Kreikka ei ollut noudattanut ensimmäisen direktiivin 2 artiklan mukaisia velvoitteitaan; komissio katsoi näin ollen, että kyseinen toimi kuului luettelon B alaisuuteen.

25. Kreikka pani kyseiset direktiivit täytäntöön sen jälkeen, kun oikeudenkäynti oli pantu vireille mutta ennen suullista käsittelyä. Komissio ilmoitti suullisessa käsittelyssä, että se kuitenkin halusi jatkaa oikeudenkäyntiä siihen asti, että asiassa annetaan tuomio, vaikka sen jälkeen, kun julkisasiamies Dar-

5 — Asia 132/85, komissio v. Kreikka, määräys, jolla asia poistettiin rekisteristä, annettiin 16.12.1987 (Kok. 1987, s. 5293).

6 — Perustamissopimuksen 67 artiklan täytäntöönpanosta annetun ensimmäisen direktiivin täydentämisestä ja muuttamisesta 18 päivänä joulukuuta 1962 annettu toinen neuvoston direktiivi 63/21/ETY (EYVL 1963, P 9, s. 62). Näillä muutoksilla ei ole merkitystä nyt esillä olevassa asiassa.

mon oli esittänyt ratkaisuehdotuksensa, komissio tosiasiassa luopui kanteestaan, joten asiassa ei annettu tuomiota.[7] Ratkaisuehdotuksen siinä kohdassa, jossa käsitellään aineellista kysymystä, ei mennä yksityiskohtiin, vaan siinä yksinkertaisesti todetaan seuraavaa:

"Ei ole epäilystäkään siitä, että jälkimmäinen vaatimus on perusteltu. Oikeudenkäynnissä toimivaltaiset kreikkalaiset viranomaiset ovat implisiittisesti myöntäneet tämän, ja ne lopulta sallivat niiden kaikkien varojen täysin vapaan vaihdettavuuden, jotka ovat tulosta siitä, että Paribas muutti rahaksi arvopapereihin tekemänsä sijoitukset. Samoin vastaajana oleva valtio hylkäsi vastauksessaan pääasiallisen perustelunsa, jonka se alun perin esitti puolustuksessaan, eli sen, että nämä kaksi direktiiviä eivät kata kyseisiä toimia; vastaajana oleva valtio väitti, että luvat oli annettu myöhään sen johdosta, että toimien lainmukaisuus ja aitous oli tarkastettu, mutta toimien lainmukaisuutta ja aitoutta koskevalla edellytyksellä ei voida perustella jäsenyysvelvoitteiden tapahtuneeksi väitettyä noudattamatta jättämistä."[8]

Asian arviointi

26. On selvää, että ensimmäisen pääomanliikkeitä koskevan direktiivin yhteydessä i) Artesia on ulkomailla asuva; ii) että joukkovelkakirjat, jos ne ovat luettelossa B tarkoitettuja arvopapereita, ovat kotimaisia arvopapereita ja että ne ovat kotimaan valuutan määräisiä; iii) summa, jonka Artesia halusi kotiuttaa, oli näiden joukkovelkakirjojen rahaksi muuttamisen tuotto; ja iv) että pankki, jossa Artesian vapaasti vaihdettavien drakmojen määräinen tili oli, oli kotimainen luottolaitos.

27. Tärkein kysymys on se, olivatko joukkovelkakirjat luettelossa B ja nimikkeessä IVA tarkoitettuja "arvopapereita, jotka ovat kaupankäynnin kohteena pörssissä", jolloin jäsenvaltioiden pitäisi ensimmäisen pääomanliikkeitä koskevan direktiivin 2 artiklan mukaan antaa yleinen lupa niiden rahaksi muuttamisen tuoton kotiuttamiseen, vai olivatko ne "rahamarkkinoilla tavanomaisesti kaupankäynnin kohteena olevia arvopapereita" ja oliko se, että Artesia hankki ne, luettelossa D ja nimikkeessä VI tarkoitettu "lyhytaikainen sijoitus", jolloin niihin ei sovellettaisi mitään direktiivin 1, 2 ja 3 artiklassa säädettyjä pääomanliikkeiden vapauttamista koskevia velvoitteita.

28. Toissijaisesti on kyse siitä, i) onko edellä tarkoitetun analyysin kannalta mitään merkitystä sillä, että pankki, joka laski joukkovelkakirjat liikkeeseen, oli valtion omistuksessa, ja ii) oliko Artesian vapaasti vaihdettavissa olevien drakmojen määräisellä tilillä oleva saldo, joka on ilmaistu kotimaan valuutassa mutta joka on vapaasti vaihdettavissa ulkomaan valuuttaan, luettelossa D ja nimikkeessä IX tarkoitettu luottolaitoksessa olevan sekki- tai talletustilin saldo.

7 — Komissio toteaa nyt esillä olevassa asiassa esittämissään kirjallisissa huomautuksissa, että se luopui aiemmassa asiassa nostamastaan kanteesta sen jälkeen, kun Kreikka oli pannut kyseiset kaksi direktiiviä täytäntöön (presidentin asetuksilla 170/1986 ja 208/1987) takautuvasti 1.1.1981 alkaen.

8 — Ratkaisuehdotuksen 8 kohta.

29. Olisi voitu ajatella, että 23 vuotta tosiseikkojen tapahtumisen jälkeen ja sen jälkeen, kun kansallisissa oikeudenkäynneissä annettiin ensimmäisessä oikeusasteessa yksi tuomio, kaksi muutoksenhakutuomioistuimessa ja kaksi korkeimmassa oikeudessa, puhumattakaan yhteisöjen tuomioistuimessa näiden samojen tosiseikkojen johdosta vireille pannusta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta oikeudenkäynnistä, olisi päästy jonkinlaiseen yhteisymmärrykseen asian kannalta kaikkein relevanteimmeista tosiseikoista. Näin ei kuitenkaan valitettavasti ole tapahtunut.

30. Ensinnäkin yhteisymmärrys joukkovelkakirjojen juoksuajasta on edelleen saavuttamatta. Vaikka vaikuttaa selvältä, että joukkovelkakirjojen nimellinen juoksuaika oli yksi vuosi, asianosaiset eivät ole yhtä mieltä siitä merkityksestä, joka on annettava sille ilmeisestikin kiistattomalle tosiseikalle, että joukkovelkakirjat antavat niiden haltijalle yhtäältä option vaatia joukkovelkakirjan lunastamista ennen niiden eräpäivää ja toisaalta option vaatia juoksuajan pidentämistä yhden vuoden pituisilla peräkkäisillä jaksoilla, mutta enintään neljällä vuodella.

31. Toiseksi yhteisymmärrystä ei näytetä saavutetun sen suhteen, olivatko joukkovelkakirjat "kaupankäynnin kohteena pörssissä" tai olivatko ne "tavanomaisesti kaupankäynnin kohteena rahamarkkinoilla". Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ja Artesia esittävät, että joukkovelkakirjat noteerattiin ja että ne olivat kaupankäynnin kohteena Ateenan pörssissä. Artesia esittää myös, että ne eivät olleet "tavanomaisesti kaupankäynnin kohteena rahamarkkinoilla". Kreikan pankki ja Kreikan hallitus sen sijaan esittävät, että joukkovelkakirjat olivat kaupankäynnin kohteena rahamarkkinoilla. Tämän väitteen tueksi ei kuitenkaan esitetä näyttöä, ja huomautusten perusteella vaikuttaa siltä, että nämä asianosaiset päättelevät pelkästään rahamarkkinoista esittämiensä kuvailujen ja joukkovelkakirjojen juoksuajan perusteella, että joukkovelkakirjat kuuluvat luettelon D ja nimikkeen VI alaisuuteen. Kreikan pankki ja Kreikan hallitus myöntävät, että joukkovelkakirjat ovat voineet olla kaupankäynnin kohteena pörssissä, mutta väittävät, että vaikka se on epätavanomaista, tietty instrumentti voi olla kaupankäynnin kohteena molemmilla markkinoilla, missä tapauksessa instrumentin lyhytaikaisuus on ratkaisevaa, kun kyse on luokittelusta luettelon D ja nimikkeen VI alaisuuteen.

Alustavat huomautukset

32. Artesia esittää kaksi alustavaa huomautusta.

33. Ensinnäkin se esittää, että yhteisöjen tuomioistuimessa käydyssä aiemmassa oikeudenkäynnissä Kreikan pankki ei esittänyt perustetta, jonka mukaan kyseiset joukkovelkakirjat kuuluisivat pikemminkin luettelon D kuin luettelon B alaisuuteen; tämä perustelu esitettiin ensimmäisen kerran vuonna 1995 Ateenan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kansallisessa vahingonkorvausoikeudenkäynnissä. Artesia esittää, että Kreikan pankin, joka on Kreikan valtion elin, tällainen toiminta merkitsee EY 10 artiklan ilmeistä rikkomista.

34. EY 10 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat kaikki toimenpiteet, jotka

ovat aiheellisia perustamissopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi, helpottavat yhteisön päämäärän toteuttamista ja pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamisen. Vaikka Kreikan pankin suunnanmuutos voi näyttää yllättävältä, se ei mielestäni merkitse sitä, että Kreikka rikkoisi EY 10 artiklaa. En missään tapauksessa pidä aiheellisena tarkastella kysymystä enemmälti, koska kansallinen tuomioistuin ei ole tältä osin pyytänyt ohjeita.

35. Toiseksi Artesia väittää, että ennakkoratkaisupyyntöä ei voida ottaa tutkittavaksi, koska Kreikan korkeimman oikeuden täysistunto on jo vastannut esitettyihin kysymyksiin.

36. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on kuitenkin niin, että yleensä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen on näin ollen lähtökohtaisesti ratkaistava esitetyt kysymykset.[9] Joka tapauksessa sen tosiseikan perusteella, että kansallinen tuomioistuin, jopa korkein oikeus, on jo ratkaissut yhteisön oikeutta koskevan kysymyksen, ennakkoratkaisupyyntöä ei ole jätettävä tutkimatta.

9 — Ks. esim. asia C-181/00, Flightline, tuomio 9.7.2002 (Kok. 2002, s. I-6139, 21 kohta).

Pääasia

37. Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko pankin liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat, joiden juoksuaika on yksi vuosi niiden liikkeeseen laskemisesta ja jotka ovat kaupankäynnin kohteena ja jotka noteerataan pörssissä, i) pääomanliikkeitä koskevan ensimmäisen direktiivin liitteessä I olevassa luettelossa B tarkoitettuja " arvopapereita, jotka ovat kaupankäynnin kohteena pörssissä", vai ii) liitteessä I olevassa luettelossa D tarkoitettuja "lyhytaikaisia sijoituksia rahamarkkinoilla tavanomaisesti kaupankäynnin kohteena oleviin valtion velkasitoumuksiin ja muihin arvopapereihin".

38. Artesia ja komissio katsovat, että kyseessä olevat joukkovelkakirjat kuuluvat luettelon B alaisuuteen, kun taas Kreikan pankki ja Kreikan hallitus katsovat niiden kuuluvan luettelon D alaisuuteen. Artesia, Kreikan pankki ja Kreikan hallitus tukevat väitettään viittaamalla joukkovelkakirjojen juoksuaikaan (jonka vaihtelevasti on kuvailtu olevan kuusi kuukautta, yksi vuosi ja jopa neljä vuotta, kuten edellä on esitetty) ja siihen "tosiseikkaan", että ne (Artesian, ja todettakoon, että myös ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan) ovat tavanomaisesti kaupankäynnin kohteena pörssissä ja (Kreikan pankin ja Kreikan hallituksen mukaan) rahamarkkinoilla, vaikka, kuten edellä on selostettu, nämä kaksi viimeksi mainittua asianosaista näyttävät päättelevän sen "tosiseikan", että joukkovelkakirjat ovat kaupankäynnin kohteena rahamarkkinoilla, pelkästään kyseisten joukkovelkakirjojen lyhyeksi väitetystä juoksuajasta.

39. Mikäli kyseessä olevat joukkovelkakirjat voivat lähtökohtaisesti kuulua molempiin sijoitusryhmiin, eli luetteloissa B ja D esitettyihin, kriteeriä, jonka perusteella näiden ryhmien välille voidaan tehdä ero, on, kuten komissio esittää, etsittävä lainsäädännöstä.

40. Edellä mainittu luettelo B käsittää "ulkomailla asuvien arvopaperipörssissä kaupankäynnin kohteena olevien kotimaisten arvopapereiden hankinnan". Tämän vuoksi ei ole tarpeen, että arvopaperit on hankittu pörssistä: ratkaiseva kriteeri on se tosiseikka, että arvopaperit *ovat kaupankäynnin kohteena* pörssissä. [10] Kaikki alkuperäiset kieliversiot tukevat tätä tulkintaa. [11]

41. Selityksissä "arvopaperit, jotka ovat kaupankäynnin kohteena pörssissä" määritellään "arvopaper[eiksi], joiden kauppa on säänneltyä ja joiden hinnat joko virallinen arvopaperipörssi (noteeratut arvopaperit) tai muu arvopaperipörssiin liittyvä elin, esimerkiksi pankkien komitea (noteeraamattomat arvopaperit), julkaisee säännöllisesti". Tämän vuoksi on selvää, että yhteisön lainsäätäjä on katsonut, että se tosiseikka, että tiettyjä arvopapereita koskevat potentiaaliset toimet ovat säänneltyjä siltä osin kuin kyse on erityisesti sijoittajien suojasta ja hintojen avoimuudesta, oli merkittävä tekijä, joka puoltaa tällaisten arvopapereiden hankinnan vapauttamista.

42. Kreikan pankki esittää tähän, että näillä tekijöillä ei ole mitään tekemistä pääomanliikkeiden kanssa ja että niistä on annettu muita yhteisön säännöksiä ja kansallisia säännöksiä.

43. Mielestäni näyttää kuitenkin siltä, että pörssitoimien sääntelyä koskevan lainsäädännön olemassaolo, olipa se yhteisön lainsäädäntöä tai kansallista lainsäädäntöä, pikemminkin vahvistaa kuin horjuttaa näkökantaa, jonka mukaan tällaiset toimet pitäisi vapauttaa. Itse asiassa Kreikan pankki myönsi suullisessa käsittelyssä, että se seikka, että arvopaperit noteerataan pörssissä, estää fiktiivisestä hinnoittelusta johtuvat petokset ja poistaa kansallisilta viranomaisilta velvollisuuden itse arvioida kaupankäynnin kohteena olevia arvopapereita ennen kuin ne antavat luvan valuuttaliikkeisiin kyseisten arvopapereiden hankkimiseksi tai niiden rahaksi muuttamisen tuottojen kotiuttamiseksi.

44. Tämän vuoksi nimikkeistön nimikkeen IV sanamuodon perusteella se seikka, että arvopaperit noteerataan pörssissä, jolloin niihin sovelletaan kyseisen pörssin sääntelyä, merkitsee mielestäni prima facie sitä, että se, että ulkomailla asuva hankkii niitä ja kotiuttaa niiden rahaksi muuttamisen tuotot, kuuluu liitteessä I olevan luettelon B alaisuuteen.

10 — Ks. Sarmet M., "Libre circulation des capitaux", teoksessa Mégret, J., *Le droit de la Communauté économique européenne*, 1971, s. 204, johon myös komissio viittaa.

11 — "Acquisition par des non-résidents de titres nationaux négociés en bourse", "Erwerb inländischer, an Börsen gehandelter Wertpapiere durch Devisenausländer", "acquisto da parte di non residenti di titoli nazionali trattati in borsa" ja "Verwerving door nit-ingezetenen van ter beurze verhandelde binnenlandse effecten".

45. Direktiivin alkuperäisessä versiossa (joka on nyt esillä olevan asian kannalta relevantti versio) ei kuitenkaan anneta ymmärtää, että arvopaperien juoksuajan lyhyys tai pituus olisi relevantti peruste luokiteltaessa joukkovelkakirjat luettelon B alaisuuteen. Tämä erottelu otettiin käyttöön vasta 1986, kun joukkovelkakirjojen määritelmä selityksissä korvattiin määritelmällä, jossa eritellään, että joukkovelkakirjojen juoksuaika on vähintään kaksi vuotta niiden liikkeeseenlaskusta. [12]

46. Luettelo D sisältää "lyhytaikaiset sijoitukset rahamarkkinoilla tavanomaisesti kaupankäynnin kohteena oleviin valtion velkasitoumuksiin ja muihin arvopapereihin". [13] Nimikkeistön nimikkeeseen VI, johon tämän ryhmän yhteydessä viitataan, sisältyy ainoastaan "Ulkomailla asuvan lyhytaikaiset sijoitukset kotimaisilla rahamarkkinoilla" ja "Kotimaassa asuvan lyhytaikaiset sijoitukset ulkomaisilla rahamarkkinoilla", jotka ovat kotimaan tai ulkomaan valuutan määräisiä, sekä näissä molemmissa tapauksissa tällaisten sijoitusten rahaksi muuttamisen tuotot. Tärkein kriteeri nimikkeeseen VID sisällyttämiselle näyttää näin ollen olevan i) asianomaisten arvopaperien lyhyt juoksuaika, [14] ii) se, että ne ovat kaupankäynnin kohteena rahamarkkinoilla, ja iii) se, että sijoitus tehtiin rahamarkkinoilla.

47. Kreikan pankki nojautuu Euroopan keskuspankin vuoden 2002 vuosikertomuksessa esitettyyn rahamarkkinoiden määritelmään, kun taas Artesia viittaa *Longman's Dictionary of Business English* -nimisessä sanakirjassa esitettyyn määritelmään. Euroopan keskuspankin määritelmään mukaan rahamarkkinat ovat "lyhytaikaisen rahoituksen hankinnan ja lyhytaikaisten sijoitusten markkinat, joilla käydään kauppaa alkuperäiseltä maturiteetiltaan yleensä alle vuoden instrumenteilla". Kyseisessä sanakirjassa esitetyn määritelmän mukaan rahamarkkinat ovat "an international network of investors doing business by telephone, trading mainly in instruments issued only by governments, banks and companies of the highest creditworthiness, maturing in less than 12 months". Koska kyseinen luokittelu tehtiin vuonna 1960 ja koska tosiseikat tapahtuivat 1982, katson, että siinä määrin kun määritelmästä on hyötyä, voi olla hedelmällisempää perehtyä aikaisempiin lähteisiin.

48. *Encyclopædia Britannican* vuoden 1973 painoksessa kuvaillaan rahamarkkinoita seuraavasti: "a set of institutions or arrangements for handling what might be called the 'wholesale' transactions in money and short-term credit [which] exists for the purpose of improving the ability of the retailers of financial services — commercial banks, savings institutions, investment houses, lending agencies, and even governments — to do their job". [15]

12 — Tämä määrittely tehtiin 17.11.1986 annetulla neuvoston direktiivillä 86/566/ETY (EYVL 1986, L 332, s. 229), joka oli pantava täytäntöön 28.2.1987 mennessä.

13 — Hollannin-, ranskan- ja italiankielisistä versioista mutta ei englanninkielisestä versiosta ilmenee, että tämä nimike kattaa kaikkiin lueteltuihin arvopapereihin tehdyt "lyhytaikaiset sijoitukset".

14 — Sarmet esittää, että luettelo D "sisältää lähinnä erittäin liikkuvat lyhytaikaiset pääomasijoitukset (*hot money*)"; em. teos, s. 207.

15 — Osa 15, s. 710. Rahamarkkinoita koskevan hakusanan laatimiseen ovat osallistuneet Federal Reserve Bank of New Yorkin entinen varatoimitusjohtaja Robert Vincent Roosa ja De Nederlandsche Bankin entinen Royal Commissioner Christiaan Glasz.

49. Encyclopeadiassa selitetään, että rahamarkkinoilla olevat varat "may range form the highest form of liquidity — deposit at the central bank — through bank deposits and various forms of short-term paper such as treasury bills, dealers' loans, bankers' acceptances, and commercial paper, and including government securities of longer maturity and other kinds of credit instruments eligible for advances or rediscount at the central bank. — — So long as the institutions making use of a money market regard a particular type of credit instrument as a reasonably close substitute [for money] — that is, treat it as 'liquid' — and so long as the central bank acquiesces in or approves this approach, the instrument is in practice a money market asset".

50. Tämä määritelmä noudattaa luettelossa D omaksuttua lähestymistapaa lähinnä siinä, että siinä luokitellaan rahamarkkinavälineet viittaamalla siihen, että ne tosiasiallisesti ovat kaupankäynnin kohteena rahamarkkinoilla.

51. Rahamarkkinat eroavat pääomamarkkinoiden jälkimarkkinoista, kuten pörssistä, monella tavalla. Rahamarkkinoihin ei sovelleta samoja hintojen avoimuutta ja sijoittajien suojaa koskevia sääntöjä kuin arvopaperipörssiin. Rahamarkkinat eivät fyysisesti liity tiettyyn paikkaan. Rahamarkkinat koostuvat erittäin likvidejä varoja koskevista toimista, joita suorittavat lähinnä tärkeimmät pankit ja muut institutionaaliset sijoittajat, jotka tekevät kauppaa puhelimitse. Valtion velkasitoumuksien, yritystodistusten ja talletustodistusten kaltaisten instrumenttien juoksuaika on tyypillisesti muutamasta tunnista muutamaan kuukauteen. Hyväksymällä luettelon D yhteisön lainsäätäjä selvästikin halusi sallia jäsenvaltioille sen, että ne rajoittavat spekulatiivisia pääomanliikkeitä (hot money), esimerkiksi merkittävien pääomien äkillistä maastavientiä, joka kyseisenä ajankohtana olisi voinut vakavasti vaarantaa rahapolitiikan ja valuuttakurssit. Todettakoon, että Kreikan pankki, Kreikan hallitus ja komissio ovat kaikki myöntäneet tämän olleen tavoitteena.

52. Lisäksi nimikkeistön nimikkeen VI ("Ulkomailla asuvan lyhytaikaiset sijoitukset kotimaisilla rahamarkkinoilla" ja "Kotimaassa asuvan lyhytaikaiset sijoitukset ulkomaisilla rahamarkkinoilla") perusteella on selvää, että jotta sijoitus kuuluisi luettelon D alaisuuteen, se on tosiasiassa pitänyt tehdä rahamarkkinoilla: tämä on vastoin luettelossa B olevaa nimikettä, joka kattaa pörssissä tavanomaisesti kaupankäynnin kohteena olevien arvopaperien hankinnan, jonka ei väistämättä tarvitse tapahtua pörssissä.

53. Vastaus kysymykseen siitä, mitä tarkoitetaan lyhytaikaisilla arvopapereilla, määräytyy mielestäni niiden arvopaperien perusteella, jotka tavanomaisesti ovat kaupankäynnin kohteena rahamarkkinoilla. Tällaiset rahamarkkinat perustuvat luonnostaan lyhytaikaiseen rahoitukseen. Relevanttina ajankohtana esimerkiksi Yhdistyneessä kuningas-

kunnassa rahamarkkinat perustuivat lähinnä julkisyhteisöjen velkasitoumuksiin, joita laskettiin liikkeelle joka viikko yleensä 91 päiväksi, ja yritystodistuksiin, joiden juoksuaika oli yleensä kolme kuukautta. [16] Useimpien rahamarkkinainstrumenttien aktiiviset jälkimarkkinat tarkoittavat sitä, että nämä instrumentit voidaan myydä ennen niiden juoksuajan päättymistä, jos niiden haltija haluaa muuttaa ne rahaksi jo aiemmin.

54. Ehkä juuri tämän vuoksi nimikkeistössä tai selityksissä ei määritellä käsitettä "lyhytaikainen". Artesia ja komissio nojautuvat analogisesti nimikkeistön nimikkeeseen VII ja nimikkeeseen VIII, joissa "lyhytaikainen" määritellään "yhtä vuotta lyhyemmäksi", "keskipitkä" määritellään ilmaisulla "viisi vuotta tai sitä pidempi" ja "pitkäaikainen" ilmaisulla "viisi vuotta tai sitä pidempi". Nämä määritelmät koskevat kuitenkin lainojen ja luottojen luokittelua, ja lainat ja luotot poikkeavat lajiltaan rahamarkkinainstrumenteista. Tämän vuoksi en pidä näitä määritelmiä relevantteina.

55. Edellä esitetyn perusteella minusta vaikuttaa siltä, että kyseessä olevat Kreikan teollisuuden kehityksen pankin joukkovelkakirjat ovat luettelossa B tarkoitettuja "kotimaisia arvopapereita".

16 — Donaldson, P., *Guide to the British Economy*, 4. painos, 1976, s. 45.

56. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kuvauksen mukaan nämä joukkovelkakirjat ensinnäkin täyttävät edellytyksen siitä, että ne "ovat kaupankäynnin kohteena pörssissä" direktiivissä tarkoitetulla tavalla. [17] Lisäksi Kreikan pankki ja Kreikan hallitus myöntävät, että ne olivat tällä tavoin kaupankäynnin kohteena, vaikka kuten edellä on esitetty, Kreikan pankki ja Kreikan hallitus päätyvät erilaiseen johtopäätökseen sen väitteen (jota ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei mainitse ja jonka Artesia kiistää) perusteella, että nämä joukkovelkakirjat olivat kaupankäynnin kohteena myös rahamarkkinoilla. Niinpä joukkovelkakirjat prima facie kuuluvat luettelon B alaisuuteen.

57. Toiseksi ei ennakkoratkaisupyynnössä eikä missään yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyistä huomautuksista ole esitetty, että joukkovelkakirjat olisi hankittu rahamarkkinoilta: päinvastoin, ennakkoratkaisupyynnössä esitetään, että ne oli ostettu ETVA:lta. Kuten edellä on esitetty, [18] on selvää, että jotta sijoitus kuuluisi luettelon D alaisuuteen, se on tosiasiallisesti pitänyt tehdä rahamarkkinoilla.

58. Totean lopuksi, että vaikka joukkovelkakirjat olisivat olleet kaupankäynnin kohteena sekä pörssissä että rahamarkkinoilla — tilanne, jonka Kreikan pankki ja Kreikan hallitus väittävät olevan mahdollinen mutta harvinainen — pysyn edelleenkin kannassani, jonka mukaan joukkovelkakirjojen hankinta kuuluu luettelon B ja nimikkeen IVA alai-

17 — Yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjen liikkeeseen laskemisen ehtojen 10 kohdan mukaan joukkovelkakirjoilla voidaan käydä kauppaa Ateenan arvopaperipörssissä.

18 — Ks. edellä 52 kohta.

suuteen. Muistutettakoon, että direktiivin ainoassa perustelukappaleessa todetaan, että perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää "sitä, että pääomat liikkuvat mahdollisimman vapaasti jäsenvaltioiden välillä ja että nämä pääomanliikkeet näin ollen vapautetaan mahdollisimman laajasti ja nopeasti". Tämän kaiken edelle menevän tavoitteen valossa katson, että mitä tahansa epäselvyyttä direktiivissä on tulkittava siten, että edistetään pääomanliikkeiden vapauttamista.

61. Jälkimmäinen kohta muodostaa jälkimmäiseksi esitetyn kysymyksen ytimen.

62. Artesia ja komissio esittävät, että kysymys on epätäsmällinen; komissio lisää, että tällä kysymyksellä pyydetään yhteisön lainsäädäntöön kuuluvan oikeussäännön tulkitsemisen asemesta pikemminkin yhteisön lainsäädäntöön kuuluvan oikeussäännön soveltamista tosiseikkoihin, joten se ei voi muodostaa EY 234 artiklan mukaisen ennakkoratkaisupyynnön kohdetta.

Toissijaiset kysymykset

59. Jäljelle jää kaksi toissijaisesti kysymystä, jotka ilmenevät ennakkoratkaisupyynnöstä, nimittäin i) kysymys siitä, onko edellä esitetyn analyysin kannalta mitään merkitystä sillä, että joukkovelkakirjat liikkeeseen laskenut pankki oli valtion omistuksessa, ja ii) kysymys siitä, oliko Artesian vapaasti vaihdettavien drakmojen määräisen tilin saldo, joka on ilmaistu kotimaan valuuttana mutta joka on vapaasti vaihdettavissa ulkomaan valuuttaan, luettelossa D ja nimikkeessä IX tarkoitettu luottolaitoksessa olevan sekki- tai talletustilin saldo.

63. Kreikan pankki ja Kreikan hallitus esittävät, että koska luettelo D ja nimike IX sisältävät sekä kotimaan että ulkomaan valuutan määräiset tilit ja saldot, niiden on sisällettävä myös tilit ja saldot, jotka ovat vapaasti vaihdettavissa olevana kotimaan valuuttana. Kreikan hallitus lisää, että koska nimike IV (lyhytaikaiset sijoitukset) on spesifisempi ja täsmällisempi, asianomaiset pääomanliikkeet kuuluvat jälkimmäiseen ryhmään.

60. Ensimmäisen kohdan osalta olen samaa mieltä komission kanssa siitä, että merkitystä ei ole sillä, oliko joukkovelkakirjat liikkeeseen laskenut pankki valtion omistuksessa: liitteessä I olevassa luettelossa B viitataan nimikkeistön nimikkeeseen IVA, jonka yhteydessä "joukkovelkakirjalla" tarkoitetaan selitysten mukaan "julkisten tai yksityisten elinten liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjoja".

64. Olen samaa mieltä siitä, että jälkimmäinen kysymys on jossain määrin epätäsmällinen. Näyttää kuitenkin selvältä, että siinä mainittu pääomanliike on se, että Artesia käytti vapaasti vaihdettavien drakmojen määräisellä tilillä olevia varojaan ostaakseen ETVA:n joukkovelkakirjoja. Mielestäni on niin, että koska kyseinen toimi selvästikin merkitsi luettelossa D ja nimikkeessä IX tarkoitettua luottolaitoksessa olevalla talle-

tustilillä olevien varojen käyttöä, se edellä esitetyistä syistä selvästi merkitsi myös pörssissä kaupankäynnin kohteena olevien kotimaisten arvopaperien hankintaa. Jos toimea olisi pidettävä sellaisena, että se kuuluisi lähinnä luettelon D alaisuuteen, jolloin vapauttamisvaatimus ei koskisi sitä, luettelossa B (ja vastaavasti luettelossa A ja C) säänneltyjen pääomanliikkeiden vapauttaminen voisi vakavasti vaarantua. Ulkomailla asuvien suorittamat kotimaisten arvopaperien hankinnat (luettelo B, nimike IVA) ja kotimaassa asuvan ulkomaisten arvopaperien hankinnat (luettelo B, nimike IVB) todennäköisesti usein rahoitetaan käyttämällä luottolaitoksissa olevien kotimaan tai ulkomaan valuutan määräisten sekki- tai talletustilien saldoa (luettelo D, nimike IX). Jos jäsenvaltioilla olisi edelleen vapaus rajoittaa viimeksi mainittuja toimia, ensiksi mainitut vaarantuisivat vakavasti, mikä olisi ristiriidassa direktiivin kaiken edelle menevää tavoitetta.

Ratkaisuehdotus

65. Niinpä johtopäätökseni on, että Arios Pagos Athinonin esittämiin kysymyksiin olisi vastattava seuraavasti:

1) Kreikkalaisen pankin, olipa se valtion omistuksessa tai ei, vuonna 1982 liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat, joiden juoksuaika oli yksi vuosi niiden liikkeeseenlaskusta ja jotka olivat kaupankäynnin kohteena pörssissä ja jotka noteerattiin pörssissä, ovat perustamissopimuksen 67 artiklan täytäntöönpanosta annetun ensimmäisen direktiivin liitteessä I olevassa luettelossa B ja liitteessä II olevan nimikkeistön nimikkeessä IVA tarkoitettuja "arvopapereita, jotka ovat kaupankäynnin kohteena pörssissä". Niinpä siihen, että belgialainen yhtiö hankki tällaisia arvopapereita, ja näiden arvopapereiden rahaksi muuttamisen tuottoihin sovelletaan kyseisen direktiivin 2 artiklaa.

2) Jos näiden arvopaperien hankinta rahoitettiin belgialaisen yhtiön ulkomaan valuuttaan vapaasti vaihdettavien drakmojen määräiseltä tililtä, kyseisen tilin saldon käyttäminen hankintaan ei kuulu direktiivin liitteessä I olevassa luettelossa D ja liitteessä II olevan nimikkeistön nimikkeen IX alaisuuteen.